

Mánudaginn 22. janúar 1996.

Nr. 412/1995.

Jóna Guðrún Kristinsdóttir

(Vilhjálmur H. Vilhjálmsson hrl.)

gegn

Vátryggingafélagi Íslands hf.

(Jakob Möller hrl.)

Kærumál. Aðfarargerð. Fjárnám. Vextir.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Markús Sigurbjörnsson, Arnljótur Björnsson og Gunnlaugur Claessen.

Sóknaraðili skaut málinu til Hæstaréttar með kæru 1. desember 1995 að fengnu leyfi réttarins 10. janúar 1996, en hún barst ásamt kærumálgögnum 14. desember 1995. Kærður er úrskurður Héraðsdóms Reykjavíkur 17. nóvember 1995, þar sem staðfest var ákvörðun sýslumannsins í Reykjavík 20. júlí 1995 um að hafna kröfu sóknaraðila um fjárnám hjá varnaraðila samkvæmt beiðni um aðfarargerð 30. maí sama ár. Kæruheimild er í 4. mgr. 91. gr. laga nr. 90/1989 um aðför, sbr. 102. gr. laga nr. 92/1991. Sóknaraðili krefst þess, að lagt verði fyrir sýslumanninn í Reykjavík að gera fjárnám hjá varnaraðila fyrir kröfu, að fjárhæð 50.570 krónur, auk dráttarvaxta samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 28. febrúar 1995 til greiðsludags. Þá krefst sóknaraðili málskostnaðar í héraði og kærumálskostnaðar.

Varnaraðili krefst staðfestingar hins kærða úrskurðar og kærumálskostnaðar.

I.

Með dómi Héraðsdóms Reykjavíkur 13. febrúar 1995 var varnaraðili dæmdur til að greiða sóknaraðila skaðabætur vegna líkamstjóns, að fjárhæð 1.000.000 krónur, „auk vaxta samkvæmt 7. gr. laga nr. 25/1987 frá 6. desember 1988 til 31. maí 1994, en frá þeim degi dráttarvexti samkvæmt III. kafla laga nr. 25/1987 til greiðsludags og 240.000 kr. í málskostnað“, svo sem segir í dómsorði. Í bréfi 17. febrúar 1995 til lögmanns varnaraðila setti lögmaður sóknaraðila fram sundurliðaðan útreikning á dómkröfunni, sem hann taldi alls

nema 1.674.152 krónum. Hinn 23. sama mánaðar tók lögmaðurinn við greiðslu í umboði sóknaraðila frá varnaraðila á 1.623.499 krónum, sem varnaraðili taldi fullnaðargreiðslu. Á kvittun fyrir greiðslunni ritaði lögmaðurinn, að tekið væri við henni með fyrirvara „um útreikning vaxta og höfuðstólsfærslu þeirra“.

Mismunurinn á fyrrnefndum útreikningi og greiðslu varnaraðila stafar að nær öllu leyti eða, hvað varðar 50.570 krónur, af aðferðum aðilanna við útreikning vaxta. Telur sóknaraðili sér heimilt að leggja áfallna vexti samkvæmt 7. gr. laga nr. 25/1987, svo sem þeir voru ákveðnir með dómsorði, árlega við höfuðstól og reikna vexti næsta árs af þeim fjárhæðum samanlögðum. Varnaraðili telur á hinn bóginn óheimilt að höfuðstólsfæra vextina á þennan hátt.

II.

Fyrir setningu vaxtalaga nr. 25/1987 gátu dómkröfur ýmist borið dómvexti, sem krefjast mátti á grundvelli laga um þá nr. 56/1979 frá birtingardegi stefnu til greiðsludags kröfu eða dráttarvexti, sem féllu til frá eindaga kröfu til greiðsludags. Um dráttarvexti voru einkum ákvæði í 5. gr. laga nr. 58/1960 um bann við okri, dráttarvexti o. fl. svo og 13. gr. laga nr. 10/1961 um Seðlabanka Íslands og ákvæði IV. til bráðabirgða við lög nr. 36/1986 um Seðlabanka Íslands, sem leystu af hólmi fyrrnefndu lögin um sama efni 1. nóvember 1986.

Í 1. gr. laga nr. 56/1979 var ákveðið, að dómvextir skyldu vera „jafnháir hæstu innlánsvöxtum við innlánsstofnanir eins og þeir eru ákveðnir samkvæmt lögum á hverjum tíma, þannig að sem fyllst til-lit sé tekið til varðveislu á verðgildi fjármagns“. Samkvæmt 5. gr. laga nr. 58/1960 og fyrrgreindum ákvæðum í eldri og yngri lögum um Seðlabanka Íslands kom í hlut hans að ákveða dráttarvexti, en vaxtaákvarðanir bankans skyldu birtar í Lögbirtingablaði.

Í þeim lagaákvæðum, sem að framan getur, var hvergi vikið að því berum orðum, hvort heimilt væri að leggja áfallna vexti við höfuðstól kröfu og reikna síðan vexti af nýjum höfuðstól. Átti það jafnt við um dómvexti og dráttarvexti.

Í dómi Hæstaréttar 11. mars 1987 í máli nr. 23/1986 var fallist á kröfu um dómvexti samkvæmt lögum nr. 56/1979, þar á meðal, að árlega mætti bæta áföllnum vöxtum við höfuðstól kröfu. Var heim-

ild til að höfuðstólsfæra vexti studd þeim rökum, að ella yrðu dóm-vextir ekki jafnháir hæstu innlánsvöxtum við innlánsstofnanir, eins og þeir væru ákveðnir samkvæmt lögum á hverjum tíma, svo sem miðað var við í 1. gr. laganna.

Í dómi Hæstaréttar 23. desember 1986 í máli nr. 252/1984 var fall-ist á, að heimilt væri að leggja áfallna dráttarvexti árlega við höfuð-stól kröfu og reikna upp frá því dráttarvexti af nýja höfuðstólnum. Var þessi niðurstaða byggð á því, að Seðlabanki Íslands hefði samkvæmt 5. gr. laga nr. 58/1960 og 13. gr. laga nr. 10/1961 heimild til að ákveða dráttarvexti. Heimildin næði til ákvarðana bæði um vaxta-hæð og vaxtareikning, en með auglýsingu 18. janúar 1985 hefði Seðlabankinn rýmkað áður gildandi heimildir til höfuðstólsfærslu dráttarvaxta.

Pau ákvæði um dráttarvexti og dómvexti í lögum nr. 58/1960 og 56/1979, sem að framan greinir, féllu niður við gildistöku vaxtalaga nr. 25/1987.

III.

Í 7. gr. laga nr. 25/1987, svo sem henni var breytt með 2. gr. laga nr. 67/1989, segir, að kröfur um skaðabætur skuli bera vexti frá og með þeim degi, sem bótaskyld atvik á sér stað. Skuli vextirnir á hverjum tíma vera „jafnháir vegnu meðaltali vaxta af almennum óbundnum sparisjóðsreikningum hjá viðskiptabönkum og sparisjóð-um“. Í frumgerð sinni var umrædd 7. gr. ekki efnislega á annan veg, svo að máli skipti um úrlausnarefnið hér. Hvorki eru bein fyrirmæli í 7. gr. né öðrum ákvæðum II. kafla laga nr. 25/1987 um, hvort leggja megi við höfuðstól kröfu áfallna almenna vexti, sem fjallað er um í kaflanum. Er ekki heldur að þessu vikið í athugasemdum með frumvarpi, sem varð að lögum nr. 25/1987. Þar er hins vegar tekið fram, að vextir samkvæmt 7. gr. séu miðaðir við vengið meðaltal vaxta af almennum óbundnum sparisjóðsreikningum í trausti þess, að slíkir vextir „fylgi nokkurn veginn verðbólgu“, eins og segir í athugasemdum við ákvæðið.

Í 12. gr. laga nr. 25/1987 er mælt fyrir um, að áfallnir dráttarvextir samkvæmt III. kafla laganna skuli lagðir við höfuðstól skuldar og nýir dráttarvextir reiknaðir af samantlagðri fjárhæð, ef vanskil standa lengur en í tólf mánuði, en slíka vaxtavexti megi ekki reikna

oftar en á tólf mánaða fresti. Um þetta ákvæði sagði eftirfarandi í athugasemdum við frumvarp til laganna: „Rétt þykir að taka af skarið í lögum um vaxtavöxtun dráttarvaxta, þó þannig að þeir leyfist fyrst eftir 12 mánaða vanskil og á 12 mánaða fresti eftir það. Ákvæði um vaxtavexti hafa verið í auglýsingum Seðlabankans undanfarin ár, sbr. nú síðast auglýsingu 22. desember 1986, sem gerir ráð fyrir svipaðri reglu og frumvarp þetta. Með dómi Hæstaréttar 23. desember sl. var staðfest, að heimild Seðlabankans til ákvörðunar dráttarvaxta skv. 5. gr. laga nr. 58/1960, sbr. 1. gr. laga nr. 71/1965, tæki til ákvarðana bæði um vaxtahæð og vaxtareikning. Kemur hið nýja ákvæði 12. gr. þannig í reynd í stað 5. gr. gildandi vaxtalaga nr. 58/1960“.

IV.

Sóknaraðili hefur lagt fram yfirlýsingu Seðlabanka Íslands frá 22. ágúst 1995. Segir þar, að það sé almenna reglan hjá bönkum og sparisjóðum að leggja um áramót vexti við höfuðstól á almennum óbundnum sparisjóðsreikningum.

Það orðalag í 7. gr. laga nr. 25/1987, sbr. 2. gr. laga nr. 67/1989, að vextir af skaðabótakröfum skuli vera jafnháir vegnu meðaltali vaxta af almennum óbundnum sparisjóðsreikningum hjá viðskiptabönkum og sparisjóðum, bendir eftir hljóðan sinni eindregið til þess, að ætlast sé til, að áfallnir vextir verði árlega lagðir við höfuðstól. Verður í þeim efnum að hafa í huga, að annars fengist ekki sá samjöfnuður við vaxtakjör á innlánsreikningum í bönkum, sem hér um ræðir. Er sú orðskýring að auki í samræmi við niðurstöðuna í fyrrgreindum dómi Hæstaréttar 11. mars 1987 um samsvarandi orðalag í lögum nr. 56/1979, en þar var, sem fyrr segir, talið, að dómvextir yrðu því aðeins „jafnháir“ vöxtum á tilteknum innlánsreikningum, að áfallnir vextir yrðu lagðir árlega við höfuðstól.

Af hálfu varnaraðila hefur því verið haldið fram, að rétt til höfuðstólsfærslu vaxta verði að reisa á beinni lagaheimild. Þetta telur hann mega ráða af 12. gr. laga nr. 25/1987, en sambærileg heimild sé ekki til um vexti samkvæmt 7. gr. laganna. Varðandi þessa röksemd er til þess að líta, að fyrir setningu vaxtalaga voru lög nr. 56/1979 skýrð þannig, að í þeim fælist heimild til að leggja áfallna dómvexti

við höfuðstól kröfu, sbr. áðurnefndan dóm Hæstaréttar frá 11. mars 1987. Var fundin nægileg lagastoð fyrir þessu í þeim samjöfnuði, sem gerður var í lögum nr. 56/1979 á dómvöxtum og vöxtum af innlánsreikningum í bönkum. Hið sama á nú við um 7. gr. laga nr. 25/1987. Ekki verður leitt af samanburði ákvæðisins við 12. gr. sömu laga, að gera þurfi strangari kröfu um lagastoð í þessum efnum en gerð var fyrir setningu laganna. Er þá haft í huga, að miðað við forsögu umræddrar 12. gr. og lögskýringargögn var þargreind regla einkum sett í þeim tilgangi, að heimild til höfuðstólsfærslu dráttarvaxta yrði ákveðin í lögum í stað þess, að Seðlabanka Íslands yrði látið eftir ákvörðunarvald um þetta, eins og áður var.

Samkvæmt framangreindu verður fallist á það með sóknaraðila, að heimilt sé að leggja áfallna vexti samkvæmt 7. gr. laga nr. 25/1987 árlega við höfuðstól kröfu og reikna síðan ársvexti af nýjum höfuðstól, sem þannig myndast. Í áðurgreindu dómsorði í dómi Héraðsdóms Reykjavíkur 13. febrúar 1995, sem sóknaraðili reisir kröfu sína um fjárnám á, er að vísu ekki greint frá vaxtafæti varðandi tildæmda vexti á tímabilinu frá 6. desember 1988 til 31. maí 1994, heldur er eingöngu skírskotað til 7. gr. laga nr. 25/1987. Varnaraðili hefur á hinn bóginn ekki mótmælt þeim skilningi, sem sóknaraðili leggur í dómsorðið að þessu leyti, og er ekki tölulegur ágreiningur um fjárhæð kröfu hans. Verður því tekin til greina krafa sóknaraðila um fjárnám hjá varnaraðila fyrir þeirri fjárhæð, sem sóknaraðili krefst.

Varnaraðila verður gert að greiða sóknaraðila málskostnað í héraði og kærumálskostnað, sem ákveðst í einu lagi, eins og í dómsorði greinir.

D ó m s o r ð:

Fjárnám skal ná fram að ganga fyrir kröfu sóknaraðila, Jónu Guðrúnar Kristinsdóttur, á hendur varnaraðila, Vátryggingafélagi Íslands hf., að fjárhæð 50.570 krónur, auk dráttarvaxta samkvæmt vaxtalögum nr. 25/1987 frá 28. febrúar 1995 til greiðsludags.

Varnaraðili greiði sóknaraðila 100.000 krónur samtals í málskostnað í héraði og kærumálskostnað.

Úrskurður Héraðsdóms Reykjavíkur 17. nóvember 1995.

I.

Mál þetta var þingfest 19. október sl. og tekið til úrskurðar 7. þ. m. að loknum munnlegum málflutningi.

Sóknaraðili er Jóna Guðrún Kristinsdóttir, kt. 260431-2859, Lyngmóum 8, Garðabæ.

Varnaraðili er Vátryggingafélag Íslands hf., kt. 690689-2009, Ármúla 3, Reykjavík.

Sóknaraðili krefst þess, að sú ákvörðun fulltrúa sýslumannsins í Reykjavík 20. júlí 1995 að synja um framgang aðfarargerðar í málinu nr. 11/1995/12289: Jóna Guðrún Kristinsdóttir, kt. 260431-2859, gegn Vátryggingafélagi Íslands, kt. 690689-2009, verði felld úr gildi. Þá er krafist málskostnaðar að mati dómsins.

Af hálfu varnaraðila eru þær dómkröfur gerðar, að hin kærða ákvörðun sýslumannsins í Reykjavík verði staðfest og hafnað verði framgangi fjárnámsgerðar. Þá krefst varnaraðili málskostnaðar úr hendi sóknaraðila að mati dómsins.

Að auki krafðist varnaraðili þess við munnlegan málflutning, að ef krafa sóknaraðila yrði tekin til greina, yrði fjárnámsgerð frestað, þar til Hæstiréttur hefði fjallað um málið.

II.

Hinn 13. febrúar 1995 voru sóknaraðila dæmdar bætur úr hendi varnaraðila vegna slyss, sem sóknaraðili varð fyrir 6. desember 1988. Þá voru sóknaraðila dæmdir vextir „... samkvæmt 7. gr. laga nr. 25/1987. . .“ frá slysdegi til 31. maí 1994, en dráttarvextir samkvæmt III. kafla nefndra laga frá þeim degi til greiðsludags auk málskostnaðar.

Samkvæmt útreikningi lögmanns sóknaraðila námu áfallnir vextir af kröfunni 28. febrúar 1995 samtals 432.869 kr., en varnaraðili taldi þá vera 382.299 kr. og greiddi þá fjárhæð.

Með aðfararbeiðni, dagsettri 30. maí 1995, krafðist sóknaraðili fjárnáms fyrir mismuninum milli ofangreindra fjárhæða, 50.570 kr., auk áfallandi dráttarvaxta frá 28. febrúar 1995 samkvæmt vaxtalögum nr. 25/1987 til greiðsludags auk alls kostnaðar af framkvæmd gerðarinnar og eftirfarandi fullnustugerðar, ef til kæmi. Við fyrirtöku 20. júlí 1995 mótmælti varnaraðili því, að gerðin næði fram að ganga, og ákvað fulltrúi sýslumannsins í Reykjavík þá að stöðva gerðina með vísan til 2. mgr. 27. gr. laga nr. 90/1989.

III.

Sóknaraðili skírskotar til þess, að í greinargerð með 7. gr. vaxtalaga nr. 25/1987 sé sérstaklega tekið fram, að kröfur skuli bera vexti frá slysdegi og

þeir bundnir almennum, óbundnum sparisjóðsreikningum hjá viðskiptabönkum og sparisjóðum í trausti þess, að þessir vextir fylgi nokkurn veginn verðbólgu. Segi lagagreinin greinilega, hvað við sé átt, og beri að túlka hana samkvæmt orðanna hljóðan. Skuli vextirnir vera „jafnháir“ vöxtum af fyrrnefndum bankareikningum. Með öðrum orðum skuli ávöxtun fjárins vera hin sama og hefði hann verið lagður inn á slíkan reikning, en ekki lægri, eins og varnaraðili haldi fram.

Í 7. gr. laganna sé ekkert rætt um vaxtafót, svo sem varnaraðili haldi fram. Verið sé að fjalla um vexti og ákveðið, að þeir séu hinir sömu og á tilteknum bankareikningum. Þeir vextir séu höfuðstólsfærðir einu sinni á ári, svo sem alkunnugt sé og staðfest sé með fyrirbyggjandi yfirlýsingu Seðlabanka Íslands. Af því leiði, að séu vextir samkvæmt 7. gr. ekki höfuðstólsfærðir, séu þeir lægri en bankavextirnir, en ekki jafnháir, eins og lögin kveði á um.

Í dómsmáli aðila máls þessa hafi tjón sóknaraðila verið reiknað út af tryggingastærðfræðingi. Í þeim útreikningi hafi hann lækkað höfuðstól tekjutapsins með því að draga frá honum einfalda, almenna vexti frá slysdagi til útreikningsdags. Bæri skaðabótakrafan því enga vexti í fimm og hálft ár, yrði fallist á kröfu sóknaraðila.

Af hálfu varnaraðila er því haldið fram, að í 7. gr. vaxtalaga sé engin heimild til að höfuðstólsfæra þá vexti, sem greinin ákveður. Sýnist sóknaraðili rugla saman vaxtafæti, sem ákveðinn sé í 7. gr., og vaxtareikningi og meðferð vaxta, þ. e. þeirri fjárhæð, sem vaxtafóturinn leiðir til. Ekki sé dregið í efa, að viðskiptabankar og sparisjóðir höfuðstólsfæri inneignir á óbundnum sparisjóðsreikningum einu sinni á ári. Sú aðgerð sé samkvæmt viðskiptaskilmálum stofnananna og viðskiptavenjum.

Í athugasemdum með frumvarpi til vaxtalaga segi m. a. um 6. gr., að eðlilegast sé að miða við hæstu gildandi vexti af hliðstæðum lánum hjá viðskiptabönkum og sparisjóðum, og sé alveg augljóst, að þar sé verið að tala um vaxtafót, en ekki vaxtaútreikning eða fjárhæðir. Svipað sýnist gilda um athugasemdir frumvarpsins um 7. gr., þar sem talað sé um vegið meðaltal vaxta af almennum óbundnum sparisjóðsreikningum.

Í III. kafla vaxtalaga sé fjallað um dráttarvexti, útreikning þeirra og meðferð. Í 12. gr. sé beint ákvæði um höfuðstólsfærslu vaxta einu sinni á ári. Í athugasemdum frumvarpsins sé m. a. um þetta sagt, að rétt þyki að taka af skarið um vaxtavöxtun dráttarvaxta, þó þannig, að þeir leyfist fyrst eftir 12 mánaða vanskil og á 12 mánaða fresti eftir það. Síðan sé vitnað til dóms Hæstaréttar Íslands 23. desember 1986, sem staðfesti, að heimild Seðlabankans taki til ákvörðunar um bæði vaxtahæð og vaxtareikning. Ljóst sé,

að til höfuðstólsfærslu vaxta þurfi beina lagaheimild. Lúti vaxtaákvörðun 7. gr. vaxtalaga að vaxtafæti, en ekki þeim höfuðstól, sem vextirnir séu reiknaðir af. Samanburðarskýring á 7. og 12. gr. vaxtalaga og könnun lögskýringargagna sýni, að löggjafinn telji, að til höfuðstólsfærslu vaxta þurfi beina heimild í lögum. Slík heimild sé í 12. gr. laganna, en engin samsvarandi heimild í 7. gr. Beri að hafna kröfu sóknaraðila þegar af þessari ástæðu.

Þá hafi sóknaraðila verið í lófa lagið að gera kröfu um það í skaðabótamáli sínu, að vextir samkvæmt 7. gr. vaxtalaga yrðu höfuðstólsfærðir einu sinni á ári. Það hafi hann ekki gert, og eigi þetta tómlæti hans einnig að valda því, að krafa hans nú nái ekki fram að ganga, jafnvel þótt hún hefði verið réttmæt í öndverðu.

Sóknaraðili haldi því fram, að hann hafi ekki fengið neina vexti af skaðabótakröfu sinni í fimm og hálft ár, vegna þess að tryggingastærðfræðingur hafi lækkað höfuðstól tekjutapsins með því að draga frá honum einfalda vexti frá slysdegi til útreikningsdags. Þarna yfirsjáist sóknaraðila, að þessir vextir hafi skilað sér aftur til sóknaraðila í dómsorðinu, þar sem kveðið sé á um, að krafan skuli bera vexti samkvæmt 7. gr. vaxtalaga frá slysdegi til upphafs dags dráttarvaxta.

IV.

Í II. kafla vaxtalaga nr. 25/1987, 4.-8. gr., er fjallað um svonefnda almenna vexti. Í 7. gr. laganna, sbr. 2. gr. laga nr. 67/1989, er sérregla um vexti af kröfum um skaðabætur, en samkvæmt nefndri lagagrein skulu þær kröfur bera vexti frá og með þeim degi, er hið bótaskylda atvik átti sér stað, og vera á hverjum tíma jafnháir vegnu meðaltali vaxta af almennum, óbundnum sparisjóðsreikningum hjá viðskiptabönkum og sparisjóðum.

III. kafli ofangreindra laga tekur til dráttarvaxta. Þar segir í 12. gr., að áfallnir dráttarvextir skuli lagðir við höfuðstól skuldar og nýir dráttarvextir reiknaðir af samanlagðri fjárhæð, ef vanskil standa lengur en 12 mánuði. Er heimilt að reikna slíka vaxtavexti á tólf mánaða fresti.

Samkvæmt framansögðu er ekki að finna heimild til að reikna vaxtavexti af almennum vöxtum samkvæmt II. kafla laganna, svo sem hins vegar er um dráttarvexti eftir III. kafla, en í athugasemdum með 12. gr. kemur fram, að rétt þyki að taka af skarið um vaxtavöxtun dráttarvaxta.

Af því, sem hér hefur verið rakið, þykir verða dregin sú ályktun af sam-
burðarskýringu á 7. og 12. gr. vaxtalaga, að beina lagaheimild þurfi, til þess að vextir samkvæmt lögnum verði höfuðstólsfærðir. Slíkrar lagaheimildar nýtur ekki við um almenna vexti samkvæmt 7. gr. laganna, svo sem á hinn bóginn háttar til um dráttarvexti. Þykja ákvæði 7. gr. laganna því einungis taka til vaxtafótar, en ekki þeirrar fjárhæðar, sem vextirnir eru reiknaðir af,

svo sem höfuðstólsfærsla þeirra myndi leiða til. Ber því að staðfesta þá ákvörðun sýslumannsins í Reykjavík 20. júlí 1995 að synja um framgang fyrrgreindrar aðfarargerðar.

Helgi I. Jónsson héraðsdómari kveður upp úrskurð þennan.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Staðfest er ákvörðun sýslumannsins í Reykjavík 20. júlí 1995 um að synja um framgang aðfarargerðar í málinu nr. 11/1995/12289: Jóna Guðrún Kristinsdóttir gegn Vátryggingafélagi Íslands hf.

Málskostnaður fellur niður.
